

Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, sv. 53, HAZU, Zagreb – Zadar, 2011., 439 str.

U 2011. godini objavljen je broj 53 *Radova Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* s trinaest izvornih i stručnih radova koji obrađuju tematiku hrvatske povijesti u većoj mjeri lokalnoga dalmatinskog i užega zadarskog područja.

Problematicom početaka i razvoja Ninske biskupije s obzirom na pomanjkanje izvornih povijesnih vrela bavi se Zvezdan Strika u prvom prilogu »Početci i razvoj ninske Crkve do dolaska franačkih misionara u hrvatske krajeve« (1–47). Autor zaključuje na osnovi nekoliko pokazatelja (broj stanovnika u kasnoj antici, crkva sv. Asela) kako je biskupija sa sjedištem u Ninu postojala prije dolaska franačkih misionara u hrvatske krajeve. Milko Brković donosi tekstove i prijevode trinaest javnih isprava bosanskih vladara o odnosima srednjovjekovne Bosne s Venecijom u 14. i 15. stoljeću (većim dijelom odnose se na trgovinske odnose) te ih obrađuje s povjesničarskog i diplomatskarskog stajališta u članku »Srednjovjekovne isprave bosansko-humskih vladara Veneciji« (49–100). Sustavnom analizom Lepantske bitke Krešimir Kužić daje svoj prilog istraživanju vojne povijesti ranoga novog vijeka radom »*Tog sretnog dana...* – uz 440. obljetnicu Lepantske bitke« (101–134). Autor prikazuje dosadašnje spoznaje u historiografiji o toj tematici, razlog okupljanja flote Svete lige, njezinu taktiku i stanje pojedinih eskadri, rekonstruira učinak pojedinih galija iz hrvatskih krajeva te zbivanja tijekom bitke.

Prisutnost i djelovanje useljenika iz Budve u Zadru u razdoblju od 16. do početka 19. stoljeća na temelju gradiva Državnog arhiva u Zadru razmatra Lovorka Čoralić u prilogu

»Budvanski iseljenici u Zadru (od kraja XVI. do početka XIX. stoljeća)« (135–162). Prvo iznosi neke opće podatke o budvanskim useljenicima u Zadru (njihova društvena i profesionalna struktura, odnosi sa zadarskim crkvenim ustanovama, opći čimbenici uklopljenosti u novu sredinu itd.), potom kronološkim slijedom raščlanjuje dokumente o svakome pojedinom useljeniku. Grozdana Franov Živković istražuje matrikulu župe sv. Ivana Krstitelja u Tinju i župe sv. Petra u Bubnjanima, koja nakon spajanja dvaju naseljenih mjesta Tinja i Bubnjana 1713. godine i njihovih crkava i bratovština, postaje glavna bratovština toga mjesta (»Bratovština /skula/ župe sv. Ivana Krstitelja u Tinju i župe sv. Petra i Pavla u Bubnjanima u 18. stoljeću«, 163–187).

»Ustroj uprave u Boki kotorskoj od francuske uprave 1807. do kraja Druge austrijske uprave 1918. godine« (189–200) članak je Frane Ivkovića u kojem sustavno razlaže ustroj uprave u Boki kotorskoj od pada Dubrovačke Republike, preko uspostave Ilirskih provincija i francuskih upravnih reformi do Druge austrijske uprave s naglaskom na najvažnije promjene iz 1868. godine, kada je odvojena uprava od sudbene vlasti. Maja Polić i Nina Spicijarić Paškvan iznose neobjavljeni zapis *Memorie sui Zloseljani* Ljubomira Draganića Vrančića, nastao između 1918. i 1922. godine (»Zloseljani /Pirovčani/ i *Sjećanja na Zloseljane* Ljubomira Draganića Vrančića«, 201–222). Važnost ovoga teksta prikaz je višestoljetnog života tamošnjega seljačkog stanovništva gledanog očima veleposjednika, ali i objašnjenje etimologije naziva mjesta.

Stanje u Zadru i Dalmaciji tijekom i neposredno nakon Prvoga svjetskog rata povezano s talijanskom okupacijom istočnojadranske obale, Jadranskim pitanjem i Rapallskim ugovorom iz 1920. godine te njegovim pogubnim posljedicama za Zadar i užu okolicu donosi Marijan Diklić u prilogu »Zadar i *Rapallski ugovor* (uz 90. obljetnicu)« (223–242). Franko Mirošević u članku »Dubrovnik i dubrovački kotar od Banovine Hrvatske do talijanske reokupacije (od rujna 1939. do rujna 1941.)« (243–279) opisuje složene političke prilike (Travanijski rat, talijanska okupacija, uspostava ustaške vlasti, talijanska reokupacija) u Dubrovniku i dubrovačkom kotaru od uspostave Banovine Hrvatske do 1941. godine.

U prilogu »Zadarske novine *Giornale di Dalmazia* i *Glas dobrovoljca* (1941.–1943.)« (281–311) Tatjana Petrić napravila je sadržajnu analizu dviju novina koje izlaze u Zadru u razdoblju Drugoga svjetskog rata. Glasilo *Giornale di Dalmazia* izlazilo je na talijanskom, a *Glas dobrovoljca* većinom na hrvatskom jeziku. Sadržajnom analizom autorica je dobila uvid u gospodarski, politički, obrazovni i kulturni život grada Zadra. Tonko Barčot u radu »Vlast Nezavisne Države Hrvatske na otoku Korčuli« (313–358) prikazuje ustroj i djelovanje instanci vlasti Nezavisne Države Hrvatske na otoku Korčuli, analizira stvarni djelokrug prema njemačkoj vojnoj vlasti i djelovanju Narodnooslobodilačkog pokreta. Zaključuje kako su nadležnosti instanci vlasti NDH na otoku bile minimalne, svedene na izvješćivanje viših instanci i brigu o racionaliziranoj opskrbi, kojoj autor posvećuje veću pozornost.

Povijest Kazališta lutaka u Zadru od osnivanja 1951. godine do profesionalizacije 1963. godine utvrđuje Teodora Vigato prilogom »Početci lutkarstva u Zadru« (359–385). Ističe kako je prvo desetljeće obilježio rad osnivača, redatelja i glumca Bruna Paitonija. Zanimljivo je kako je upravo njegov sukob s kolektivom označio početak novog razdoblja u Kazalištu lutaka. Posljednji je članak ovoga broja »Rukopisi u Knjižnici Državnog arhiva

u Zadru« (387–417) autorice Mirise Katić Piljušić. U radu istražuje postanak i izgradnju zbirke, analizira dostupnost informacija i važnost načina obrade i prikaza rukopisa u sustavu knjižnične i arhivske informacijske djelatnosti te donosi u prilogu katalog rukopisa. Časopis je zaključen s pet prikaza novijih edicija tematski vezanih uz dalmatinsko područje.

Ana Biočić